

# РОЗДІЛ V

## Гроші, фінанси та кредит

УДК 336:330

**Карлін Микола,**  
доктор економічних наук, професор,  
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,  
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування;  
м. Луцьк, e-mail: karlin.lutsk@gmail.com  
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-03-80-85>

### ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЗАСІБ УБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ВІД ФІНАНСОВО-ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ

У статті розглянуто зміст такої нової складової частини соціального партнерства, як територіально-приватне партнерство. Розмежовано такі поняття, як державно-приватне партнерство та територіально-приватне партнерство; виявлено позитивний вплив територіально-приватного партнерства на зменшення втрат підприємств від фінансово-екологічних ризиків; проаналізовано досвід провідних країн світу з цього питання. До основних фінансово-екологічних ризиків діяльності підприємств доцільно віднести такі, як запровадження вуглецевого податку в тих країнах, де поки що його не введено, та зростання його ставки в перспективі. Значним фінансово-екологічним ризиком для традиційних виробників енергії стає вимога місцевої громадськості щодо їх переходу до використання відновних джерел енергії.

**Ключові слова:** територіально-приватне партнерство, фінансово-екологічні ризики, підприємство, вуглецевий податок, ЄС, США, Канада, Україна.

**Карлин Николай,**  
доктор экономических наук, профессор,  
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,  
заведующий кафедрой финансов, банковского дела и страхования;  
г. Луцк, e-mail: karlin.lutsk@gmail.com

### ТЕРИТОРИАЛЬНО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК СРЕДСТВО ОГРАЖДЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ОТ ФИНАНСОВО-ЭКОЛОГИЧЕСКИХ РИСКОВ

В статье рассматривается содержание такой новой составляющей социального партнерства, как территориально-частное партнерство; разграничены такие понятия, как государственно-частное партнерство и территориально-частное партнерство. Выявлено позитивное влияние территориально-частного партнерства на уменьшение затрат предприятий от финансово-экологических рисков. Анализируется опыт ведущих стран мира по этому вопросу. К основным финансово-экологическим рискам деятельности предприятий целесообразно отнести такие, как введение углеродного налога в тех странах, где он пока не используется, и повышение его ставки в перспективе. Значительным финансово-экологическим риском для традиционных производителей энергии и тепла становится требование местной общественности к ним о переходе к использованию возобновляемых источников энергии.

**Ключевые слова:** территориально-частное партнерство, финансово-экологические риски, предприятие, углеродный налог, ЕС, США, Канада, Украина.

**Karlin Mykola,**  
Dr. Sc. (Economics), Professor,  
Lesya Ukrainka Eastern European National University,  
Head of the Department of Finance, Banking and Insurance;  
Lutsk; e-mail: karlin.lutsk@gmail.com

### TERRITORIAL AND PRIVATE PARTNERSHIP AS A MEANS OF SECURING ENTERPRISES AGAINST FINANCIAL AND ECOLOGICAL RISKS

The purpose of the article is to reveal the peculiarities of the interaction of territorial communities and business in solving ecological problems on the ground. Accordingly the tasks of the work are finding out the content of territorial-private

partnership; identification of financial and environmental risks in the activities of enterprises; substantiation of compromise ways of solving environmental problems originated by the activities of business structures in order to preserve jobs in individual territorial communities.

On the basis of the study of foreign and Ukrainian economic literature has been elucidated that the important direction of building a socially-market economy to which Ukraine is heading is the financial stimulation of increasing socio-economic responsibility of business, territorial communities and households for the preservation of the environment.

Proved that this development of such a component of the social economy as a territorial-private partnership can serve as the basis for this. The essence of the latter is in reconciliation of the economic interests of territorial communities and business in order to achieve the goals of sustainable development. One of the main goals of such development is the preservation of the environment and prevention of climatic warming.

Revealed that the main financial and climatic risks in the activities of enterprises today are as follows: the increase of carbon tax rate; the need to shift from using of traditional types of energy to getting it with the help of restorative energy; reduction of so-called «dirty» investments that previously directed to the development of enterprises of traditional energy; strengthening the influence of territorial communities and environmental organizations on the adhere by enterprises to the environmental standards of production.

Substantiated that in order to stimulate the producers to realize the environmental measures at their enterprises in our country it is necessary more actively use at the local level such financial instruments of regulation of nature use as: the environmental tax incentives, «green» tariff, «green» loan, «green» foreign investments, and etc. Moreover the emphasis on the local level must be done not so much on penalties but on the financial incentives that encourage the business to introduce more modern environmental technologies.

**Key words:** territorial-private partnership, financial and environmental risks, enterprise, carbon tax, EU, USA, Canada, Ukraine.

**Постановка проблеми.** Одним зі способів розв'язання проблеми потепління клімату є розвиток державно-приватного партнерства при вирішенні як кліматичних, так і екологічних питань загалом. Разом із тим українська практика свідчить про те, що в нашій країні недооцінюється роль територіально-приватного партнерства під час розв'язання фінансово-екологічних суперечностей, які виникають між бізнесовими структурами та жителями окремих громад, де розміщені їхні підприємства. Розпочата у 2018 р. під тиском громадських активістів судова справа проти власників торгової марки «Гаврилівські курчата», підприємства яких завдали шкоди довкіллю у Вишгородському районі Київської області на суму 200 млн грн, показала, що великим агропромисловим підприємствам не можна ігнорувати вимоги громадськості щодо дотримання екологічних умов виробництва, оскільки це може призвести до великих фінансових утрат для них. Подібні проблеми, як наголошено в багатьох засобах масової інформації, можуть виникнути й в інших великих і середніх підприємств із виробництва курятини та свинини. Виходом із подібної ситуації може стати врахування підприємствами екологічної шкоди для довкілля ще на стадії проектування, а також залучення місцевого населення до обговорення доцільності побудови тих чи інших об'єктів на території певної громади. Це дасть змогу знайти компромісний варіант для бізнесу й місцевого населення, оскільки для керівництва абсолютної більшості територіальних громад в Україні (особливо сільських) основною проблемою є залучення бізнесу на свою територію для створення робочих місць. Тому воно може піти на надання певних пільг для бізнесу (зокрема й фінансових), який запроваджуватиме сприятливі для навколишнього середовища технології. Останнє, насамперед, стосується об'єднаних територіальних громад, у багатьох із яких з'явилися відповідні фінансові ресурси для розв'язання, зокрема, й екологічних проблем на місцях. Тому важливо дослідити можливі форми територіально-приватного партнерства, які можна застосувати в Україні в сучасних умовах, урахувавши досвід зарубіжних країн, передусім держав ЄС, оскільки наша країна взяла курс на євроінтеграцію.

**Аналіз дослідження цієї проблеми.** Значний внесок у дослідження різних аспектів впливу держави, місцевих громад та бізнесу на розвиток економіки, сприятливої до навколишнього середовища, зробили такі зарубіжні й українські вчені, як І. Бистряков, В. Борейко, М. Буркинський, Е. Вайцеккер, І. Вахович, О. Власюк, В. Голян, О. Губанова, Б. Данилишин, Г. Дейлі, І. Запатріна, В. Кравців, Н. Крафтс, Е. Лібанова, Д. Лижін, Р. Кламтам, Н. Павліха, Б. Порфір'єв, Г. Паулі, Д. Ріфкін, Б. Рубцов, Л. Руденко, П. Саблук, О. Сохацька, І. Сторонянська, А. Сундук, Дж. Сьєберт, М. Тітов, Ю. Туниця, Дж. Фарлей, К. Фельбер, Дж. Фулертан, К. Харгроуз, М. Хвесик, Є. Хлобистов Л. Черчик та ін. Водночас у їхніх роботах поки що недостатньо аналізується вплив територіально-приватного партнерства як засобу забезпечення підприємств від фінансово-екологічних ризиків. Поки ж наголошено на розвитку державно-приватного партнерства й на державних заходах щодо покарання підприємств, які порушують екологічні стандарти виробництва. Але при цьому треба звернути увагу на той факт, що в процесі децентралізації в об'єднаних територіальних

громадах з'являються додаткові кошти, які б вони могли використати й на часткове розв'язання екологічних проблем, породжених тими чи іншими підприємствами, щоб зберегти робочі місця на території цих громад. Тому в сучасних умовах доцільно говорити про державно-територіально-приватне партнерство під час розв'язання екологічних проблем на місцях, щоб зменшити фінансово-екологічні ризики в діяльності підприємств.

**Мета та завдання дослідження. Мета статті** – розкриття особливостей взаємодії територіальних громад та бізнесу під час розв'язання екологічних проблем на місцях. Відповідно, **завданнями** роботи є з'ясування змісту територіально-приватного партнерства; виявлення фінансово-екологічних ризиків у діяльності підприємств; обґрунтування компромісних способів вирішення екологічних питань, породжених діяльністю бізнесових структур, із метою збереження робочих місць в окремих територіальних громадах.

**Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.** Вивчення зарубіжної та української економічної літератури свідчить, що важливим напрямом побудови соціально-ринкової економіки, до якої прямує Україна, є фінансове стимулювання підвищення соціально-економічної відповідальності бізнесу, територіальних громад і домогосподарств за збереження довкілля, за побудову в умовах глобалізації економіки, сприятливої для існування людства. Передусім, це проявляється під час реалізації екологічних заходів, передбачених у рамках державно-приватного партнерства. Водночас, на думку доктора економічних наук, професора І. В. Запатріної, визначення цього партнерства таким чином не враховує той факт, що в місцевій владі є наявність самостійних, відмінних від центральних органів влади інтересів при реалізації інфраструктурних проєктів. Тому, на її думку, доцільне використання терміна «публічно-приватне партнерство» [1, с. 95]. Ураховуючи той факт, що в структуру публічних фінансів у розвинутих країнах включаються державні й місцеві фінанси, які мають свої особливості у формуванні та використанні, можна погодитися з пропозицією І. В. Запатріної.

На наш погляд, важливою складовою частиною публічно-приватного партнерства повинно стати територіально-приватне партнерство, яке за об'єктами та суб'єктами економічних відносин ширше, ніж муніципально-приватне партнерство. Для останнього характерна співпраця муніципальних органів влади з бізнесом у розв'язанні певних проблем окремих муніципалітетів. У випадку територіально-приватного партнерства йдеться про співпрацю не лише муніципальних органів влади з бізнесом, але й про залучення до такої співпраці широких кіл громадськості, різних громадських організацій тощо. Насамперед, це стосується посилення ролі територіальних громад у збереженні довкілля, про що свідчить досвід багатьох розвинутих країн. Крім того, досягнення екологічних та інших цілей, накреслених у Стратегії сталого розвитку, неможливо без взаємодії бізнесу та територіальних громад. Тому сьогодні доцільно говорити про наукову розробку такого поняття, як державно-територіально-приватне партнерство. Його метою повинно стати максимальне врахування економічних інтересів не лише держави й місцевих територіальних громад, а й бізнесу, який працює на цих територіях. Зрозуміло, що цю мету дуже важко реалізувати, але в екологічній сфері ці інтереси можна належно узгодити, оскільки не тільки Українська держава та територіальні громади, а й вітчизняний бізнес повинні у своїй діяльності дотримуватися вимог міжнародних екологічних угод, інакше він ризикує залишитися без ринків збуту в розвинутих країнах, передусім у державах ЄС. Відповідно, сутність державно-територіально-приватного партнерства полягає в узгодженні економічних інтересів держави, територіальних громад і бізнесу з метою досягнення цілей сталого розвитку. Однією з основних цілей такого розвитку є збереження довкілля та недопущення потепління клімату. В останній доповіді Римського клубу (грудень 2017 р.), зокрема, йдеться про те, що економіка майбутнього повинна бути націлена на досягнення сталого розвитку, а не на економічний ріст; на збільшення загального блага, а не на максимізацію приватної вигоди. Усе це знаходить розуміння і в бізнесу. Так, 400 державних та приватних компаній, які брали участь у Паризькій кліматичній конференції, пообіцяли допомогти в боротьбі з глобальним потеплінням. Тому український бізнес повинен приділити максимальну увагу тим екологічним обмеженням (передусім кліматичним), які починають запроваджувати в провідних країнах світу, та шукати відповідні форми співпраці з територіальними громадами, щоб зменшити свої витрати в найближчому майбутньому.

Українським виробникам енергії й тепла, насамперед, треба враховувати той факт, що значним фінансово-екологічним ризиком для традиційних виробників енергії та тепла стає вимога місцевої громадськості щодо їх переходу до використання відновних джерел енергії. Загалом до міжнародного руху відмови від інвестицій у викопне паливо в різних регіонах світу вже приєдналося понад півтисячі установ. Однією з форм прояву вказаного вище фінансово-кліматичного ризику в діяльності підприємств

в останні роки стає поступова відмова фінансових інституцій інвестувати у видобуток вугілля й виробництво електроенергії з нього, а також з інших викопних енергоносіїв, що розглядаються як «брудні інвестиції». Під тиском громадськості та враховуючи фінансові ризики подібного інвестування, не лише фінансові структури, але й виробничі фірми починають згортати подібні проекти в розвинутих та інших країнах. На місцевому рівні одним із варіантів виходу із цієї ситуації для вказаних підприємств могло б стати стимулювання переорієнтації їхньої діяльності на використання відновних джерел енергії за рахунок місцевих пільг. Насамперед це стосується пільг щодо оренди земельних ресурсів, використання муніципальних приміщень і будівель тощо. Для цього також можна використати й кредити «зелених» банків, вкладниками яких стають свідомі в екологічному плані жителі окремих регіонів розвинутих країн, яких менше цікавлять доходи за депозитами, а кращі екологічні умови проживання. Водночас для підприємств, які видобувають викопні енергетичні ресурси та переробляють їх, буде все важче отримати й банківські кредити.

Підприємствам-виробникам енергії з традиційних джерел (а також її споживачам й інвесторам у подібні проекти) треба врахувати й такий новий фінансово-кліматичний ризик, як необхідність витрат на інформування громадськості та споживачів щодо частки такої енергії у своїй продукції. Зокрема, у грудні 2016 р. Рада фінансової стабільності (FSB), у яку входять центральні банки й міністри фінансів групи G20, прийняла рекомендації для фінансових інвесторів (банків, страхових компаній, фондів, що управляють фінансовими активами) і для нефінансових організацій щодо добровільного інформування про потенційний вплив їхніх інвестицій на зміну кліматичних умов у світі. Водночас представники фірм, які інвестують у «зелену» економіку, вважають подібне рішення недостатнім і виступають за обов'язкове (а не добровільне) інформування про вплив інвестицій на кліматичні наслідки. Тобто можна прогнозувати, що з часом підприємства «зеленої» економіки ставатимуть усе більше конкурентоспроможними, порівняно з традиційними виробниками енергії, тепла, холоду, переробки сміття тощо. Відповідно, місцева влада та органи місцевого самоврядування під тиском громадськості надаватимуть їм усе більше пільг, обмежуючи діяльність традиційних виробників.

Аналіз досвіду використання фінансово-екологічних обмежень у діяльності розвинутих країн дає підставу стверджувати, що одним з основних фінансово-екологічних ризиків у діяльності підприємств може стати зростання ставки так званого вуглецевого податку та запровадження його в тих державах, де поки що він не введений. Визначення рівня вуглецевого податку виходить із нормативів заданої державою ціни на вуглець, з урахуванням якої суб'єкти ринку розраховують можливі обсяги викидів, які не лімітуються. Вуглецеві податки вже використовуються багатьма державами Європи, а також Мексикою та Японією. Ціни на вуглець складають від 1 дол. за тонну двоокису вуглецю в еквіваленті в Мексиці, до 130 дол. за тонну у Швеції. Водночас у більшості випадків ця ціна складає менше 10 дол. за тонну [2, с. 9]. Згідно з Податковим кодексом України, ставка вказаного податку становить лише 0,33 грн (0,015 євро) за 1 тонну двоокису вуглецю, тоді як у ЄС зараз ринкова ціна за 1 тонну двоокису вуглецю складає близько 6 євро. Тобто можна прогнозувати, що ставка вказаного податку з часом підвищуватиметься. Вихід убачаємо в наданні певних фінансових та інших пільг місцевими органами влади та самоврядування тим підприємствам, які запроваджують ті чи інші заходи щодо скорочення парникових викидів на цій території.

У цілому використання штрафних санкцій щодо підприємств-забруднювачів навколишнього середовища має свої межі, які потрібно враховувати як державним, так і місцевим органам влади й самоврядування, а також територіальним громадським екологічним організаціям. Збільшення видатків підприємств – забруднювачів навколишнього середовища змушує їх до скорочення (або до зупинки) виробництва в цьому регіоні чи державі та переводу бізнесу в менш розвинуті країни, де екологічні вимоги не такі жорсткі, як у розвинутих. Виходом із цієї ситуації могло б стати використання не екологічних штрафів, а фінансових стимулів для тих підприємств, які зменшують викиди забруднювальних речовин, надання пільгових державних кредитів та гарантій на технічне переозброєння застарілих підприємств, надання ним податкових канікул на період реконструкції тощо. Причому ці пільги потрібно надавати не лише на державному, а й на місцевому рівні, що дасть змогу посилити громадський контроль за наданням екологічних пільг на місцях.

Стосовно неоднозначного трактування змісту поняття «фінансово-економічне регулювання у сфері природокористування» ми притримуємося підходу, розробленого такими відомими українськими фахівцями в цій царині, як І. Бистряков та А. Сундук [3, с. 32], які вважають, що фінансово-економічне регулювання природокористування використовує потенціал як фінансових важелів, так і економічних. Причому перші з них, на їхню думку, відзначаються більшим тяжінням до ринку та орієнтацією на бізнес, а економічні важелі є менш прив'язаними до ринку, а більше належать до компетенції держави. Для

місцевих громад природно-ресурсний потенціал доцільно розглядати як територіальний стимул розвитку, здатний використати місцеві переваги для забезпечення умов сталого розвитку. Відповідно, указаний підхід до фінансово-економічного регулювання природокористування важливо врахувати під час розробки механізму використання «зелених» фінансів на місцевому рівні. У цілому ми підтримуємо позицію тих українських учених [4, с. 187], які вважають, що для забезпечення успіху бюджетної децентралізації потрібно, крім усього іншого, понизити частку трансфертів у доходах місцевих бюджетів і розширити податкові гарантії за рахунок частини податку на прибуток та податку на додану вартість, установивши більш справедливі норми їх міжрегіонального розподілу.

Під час розробки механізму взаємодії територіальних громад і бізнесу щодо розв'язання проблем довкілля в нашій країні потрібно взяти до уваги пропозицію академіка НАН України Ю. Туниці про те, що треба використовувати, охороняти й відтворювати в єдиному процесі як природні ресурси, так і природне життєве середовище та його якість. А кошти на охорону й відтворення якості довкілля та відтворення біологічно відновних ресурсів повинні акумулюватися з прибутків від їх використання в регіональних бюджетах [5, с.144]. Частково це вирішено у 2015 р., оскільки 80 % екологічного податку в Україні тепер зараховується до спеціального фонду місцевих бюджетів (крім екологічного податку, який стягують за утворення радіоактивних відходів). Розподіл цього податку є таким: до сільських, селищних, міських бюджетів надходить 25 %, до обласних бюджетів – 55 %, до бюджету міста Києва – 80 %. Крім того, частина рентної плати за використання природних ресурсів, а також орендна плата за використання водних об'єктів тепер також надходять до місцевих бюджетів. У 2015 р. плату за землю трансформовано в податок на майно та віднесено до місцевих податків. Тому сьогодні важливо домогтись ефективного використання цих немалих коштів для поліпшення екологічних умов відтворення, чого поки що не вдається досягнути через високий рівень корупції в нашій державі.

Проведення децентралізації в Україні створює нові, кращі умови для розв'язання екологічних проблем на місцях, оскільки для цього в них з'явилися додаткові фінансові ресурси. Створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) в Україні дасть їм змогу краще фінансувати розв'язання, передусім, екологічних проблем на своїх територіях, для чого в попередні періоди їм ніколи не вистачало грошей. Зокрема, тепер ОТГ залишається 60 % податку на доходи фізичних осіб, що забезпечує до половини всіх їхніх доходів. Ці та інші нові доходи ОТГ повинні посилити їх взаємодію з бізнесовими структурами на місцях, насамперед, для розв'язання проблеми збору й переробки сміття.

Нестача в нашій державі коштів у сучасних умовах на побудову «зеленої» економіки України зумовлює розширення в цьому секторі муніципально-приватного партнерства, який ми розглядаємо як важливий елемент державно-територіально-приватного партнерства. Важливо ширше долучити до фінансування подібних екологічних проектів на місцях і кошти територіальних громад, що суттєво підвищить ефективність такого партнерства. Насамперед це стосується вільних коштів об'єднаних територіальних громад. Крім того, до реалізації екологічних проектів на місцях було б доцільно залучити й кошти українських заробітчан, як це робиться в низці латиноамериканських країн.

Позитивом сучасної екологічної політики в Україні є те, що в ній починають запроваджуватись екологічні нормативи (зокрема й стосовно переробки сміття), що відповідають нормам ЄС. Створення об'єднаних територіальних громад уже дає позитивні приклади розв'язання вказаної проблеми, оскільки частина ОТГ створила підприємства, що займаються роздільним збором сміття та частковою його переробкою, залучаючи під подібні проекти кошти іноземних інвесторів. Це, крім усього іншого, дає додаткові кошти для розвитку цих громад, покращує стан навколишнього середовища й, що дуже важливо в сучасних умовах в Україні, формує в членів громади відповідальне ставлення до збереження довкілля.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Сутність державно-територіально-приватного партнерства полягає в узгодженні економічних інтересів держави, територіальних громад і бізнесу задля досягнення цілей сталого розвитку. Однією з основних цілей такого розвитку є збереження довкілля та недопущення потепління клімату.

В Україні потрібно суттєво посилити вплив територіальних громад на дотримання бізнесом міжнародних екологічних угод, що дасть йому змогу отримати «зелені» інвестиції, зокрема й із міжнародних екологічних фондів.

В Україні треба використовувати, охороняти та відтворювати в єдиному процесі як природні ресурси, так і природне життєве довкілля і його якість. А кошти на охорону й відтворення якості навколишнього середовища та відтворення біологічно-відновних ресурсів повинні акумулюватися з прибутків від їх використання в місцевих бюджетах.

Для стимулювання виробників реалізувати екологічні заходи на своїх підприємствах у нашій державі потрібно активніше застосовувати на місцевому рівні такі фінансові інструменти регулювання природокористування, як екологічні податкові пільги, «зелений» тариф, «зелений» кредит, «зелені» іноземні інвестиції тощо. Причому наголос треба робити не стільки на штрафні санкції, скільки на фінансові стимули, що заохочують бізнес запроваджувати більш сучасні екологічні технології.

#### *Джерела та література*

1. Запатрина И. В. Перспективы использования механизмов публично-частного партнерства для развития инфраструктуры в Украине. *Демографія та соціальна економіка*. 2012. № 1. С. 94–102.
2. Порфирьев Б. Н. «Зеленые» тенденции в мировой финансовой системе. *Мировая экономика и международные отношения*. 2016. № 9. С. 5–16.
3. Сундук А. Аналіз змістовних характеристик фінансово-економічного регулювання у сфері природокористування. *Економіст*. 2017. № 12. С. 31–34.
4. Замасло О. Т. Податкова система України: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 420 с.
5. Наукові дискусії. *Регіональна економіка*. 2016. № 3. С. 142–162.

#### *References*

1. Zapatrina I. V. (2012). Perspektivy ispolzovania mehanizmov publichno-chastnogo partnerstva dlia razvitiia infrastruktury v Ukraine. [Prospects of using public-private partnership mechanisms for infrastructure development in Ukraine]. *Demografia ta socialna ekonomika [Demography and Social Economy]* [in Russian].
2. Porfirev B. N. (2016). «Zelenye» tendencii v mirovoj finansovoj sisteme «Green» trends in the world financial system]. *Mirovaia ekonomika i mezhdunarodnye otnoshenia [World Economy and International Relations]* [in Russian].
3. Sunduk A. (2017). Analiz zmistovnykh kharakterystyk finansovo-ekonomichnoho rehuliuвання u sferi pryrodokorystuvannya [Analysis of the content characteristics of financial and economic regulation in the field nature management]. *Ekonomist*, 12, 31–34 [in Ukrainian].
4. Zamaslo O. (2017). Podatkova systema Ukrainy: teoria, metodologiya, praktyka [Tax system of Ukraine theory, methodology, practice]. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
5. Naukovi dyskusiyi (2016). [The scientific discussions]. *Regionalna ekonomika [The regional economy]* [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.09.2018 р.

УДК 330.336

Сучек Світлана,  
аспірант I року навчання,  
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки;  
м. Луцьк; e-mail: svetlana.suchek@gmail.com  
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-03-85-93>

## ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

У статті обґрунтовано актуальність екологічної проблеми у світовому та локальному масштабах, визначено екологічне оподаткування одним із найпотужніших важелів її розв'язання. Проведено аналіз європейського досвіду впливу на стан довкілля через економічні інструменти, виокремлено основні групи податків, що належать до групи екологічних у країнах Європи; розглянуто можливість застосування заходів щодо реформування системи екологічного оподаткування в Україні, виходячи з досвіду держав, що досягли значних успіхів у цьому напрямі. Виявлено проблемні моменти щодо екологічного оподаткування в Україні та запропоновано способи їх вирішення з урахуванням досвіду країн, що досягли значних успіхів у цьому напрямі.

**Ключові слова:** екологічне оподаткування, екологічні податки та збори, європейський досвід, фінансовий механізм, фінансові ресурси, оподаткування.